

Rådet for
Den Europæiske Union

Bruxelles, den 13. december 2022
(OR. en)

15935/22

ELARG 106
COWEB 190
COEST 914

RESULTAT AF DRØFTELSENE

---

fra: Generalsekretariatet for Rådet
til: delegationerne

Vedr.: Udvidelsen og stabiliserings- og associeringsprocessen
– Rådets konklusioner

Vedlagt følger til delegationerne Rådets konklusioner om udvidelsen og stabiliserings- og associeringsprocessen, som Rådet godkendte den 13. december 2022.

**UDKAST TIL RÅDETS KONKLUSIONER OM UDVIDELSEN OG STABILISERINGS-
OG ASSOCIERINGSPROCESSEN**

1. Rådet noterer sig nøje Kommissionens meddelelse af 12. oktober 2022 om EU's udvidelsespolitik, der indeholder rapporterne om Montenegro, Serbien, Tyrkiet, Nordmakedonien, Albanien, Bosnien-Hercegovina og Kosovo*, og som for første gang nævner Ukraine, Republikken Moldova (i det følgende benævnt Moldova) og Georgien. Ruslands uprovokerede og uberettigede angrebskrig mod Ukraine og de nye geopolitiske realiteter understreger den altafgørende betydning af EU's udvidelsespolitik som en vigtig støtte til fred, demokrati, velstand, sikkerhed og stabilitet på vores kontinent og en strategisk prioritet.
2. Rådet bekræfter på ny sin vilje til udvidelse i overensstemmelse med den nye konsensus om udvidelse, som Det Europæiske Råd godkendte den 14.-15. december 2006, og efterfølgende konklusioner fra Rådet. Rådet forventer fortsat, at partnerne viser ansvar og demonstrerer troværdigheden af deres tilsagn og politiske vilje ved at gennemføre de nødvendige reformer og håndgribelige fremskridt med grundprincipperne. Sikring af solide og uigenkaldelige resultater i forbindelse med retsstatsprincippet, økonomien, de demokratiske institutioners evne til at fungere samt reform af den offentlige forvaltning er fortsat afgørende for at opfylde kravene til EU-medlemskab og udgør en langsigtet investering i fred, demokrati, velstand, sikkerhed og stabilitet i Europa. Rådet gentager, at det er et klart strategisk valg at tilslutte sig og forpligte sig til EU's centrale værdier og det europæiske perspektiv, og dette er afgørende for alle partnere, der ønsker at opnå EU-medlemskab. Fuld tilpasning til EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik er led i dette strategiske valg.

---

* Denne betegnelse indebærer ingen stillingtagen til Kosovos status, og den er i overensstemmelse med UNSCR 1244/1999 og ICJ's udtalelse om Kosovos uafhængighedserklæring.

3. Rådet minder om Thessalonikidagsordenen samt Sofia-, Zagreb- og Brdoerklæringerne og gentager EU's fulde og uforbeholdne tilsagn til Vestbalkans EU-medlemskabsperspektiv. Fremtiden for Vestbalkan og deres borgere ligger i Den Europæiske Union. EU vil fortsætte med at styrke og intensivere sit engagement på alle niveauer for at støtte regionens politiske, økonomiske og sociale omstilling, herunder gennem fortsat bistand, der er baseret på håndgribelige fremskridt på retsstatsområdet og med socioøkonomiske reformer samt med partnernes overholdelse af EU's værdier, regler og standarder. I denne forbindelse ser Rådet frem til den fulde gennemførelse af økonomi- og investeringsplanen for Vestbalkan og af den grønne og den digitale dagsorden for Vestbalkan, som begge er vigtige værktøjer til at udjævne den socioøkonomiske kløft, forbedre infrastrukturen og konnektiviteten og støtte regionens grønne og digitale omstilling og samtidig opbygge modstandsdygtighed og energiuafhængighed. EU har løbende styrket sit politiske engagement med Vestbalkan med fokus på centrale områder af fælles interesse såsom migration, retlige og indre anliggender, økonomien og det indre marked, energi, transport og digital politik, sundhed, civilbeskyttelse, socialpolitik, uddannelse og forskning og innovation samt udenrigsanliggender, sikkerhed og forsvar.

Rådet er fortsat fast besluttet på at udvide dette produktive engagement yderligere, jf. det nylige topmøde mellem EU og Vestbalkan den 6. december i Tirana og Tiranaerklæringen, som alle partnere tilsluttede sig.

Tyrkiet er fortsat kandidatland og en vigtig partner på mange områder af fælles interesse.

4. Rådet minder om den historiske betydning af Det Europæiske Råds afgørelse af 23. juni 2022 om at anerkende det europæiske perspektiv og give Ukraine og Moldova status som kandidatland. Det Europæiske Råd anerkendte ligeledes Georgiens europæiske perspektiv og bekræftede, at det er parat til at give landet status som kandidatland, når de prioriteter, der er angivet i Kommissionens udtalelse om landets ansøgning om medlemskab, er blevet behandlet.

5. Fremtiden for Ukraine, Moldova og Georgien og deres borgere ligger i Den Europæiske Union.
6. Rådet anerkender den betydelige indsats, som **Ukraine** har gjort de seneste måneder for at nå de mål, der ligger til grund for landets status som kandidatland til EU-medlemskab. Rådet glæder sig over Ukraines reformbestrebelse i disse svære tider og tilskynder landet til at fortsætte ad denne vej og opfylde betingelserne i Kommissionens udtalelse om landets ansøgning om medlemskab med henblik på at gøre fremskridt hen imod et fremtidigt EU-medlemskab.

Det 8. møde i Associeringsrådet EU-Ukraine i september 2022 anerkendte de betydelige fremskridt, som Ukraine hidtil har gjort i sin reformproces, noterede sig Ukraines handlingsplan for gennemførelsen af de trin, der indgår i Kommissionens udtalelse og understregede betydningen af en fuldstændig og effektiv gennemførelse.

Rådet opfordrer Kommissionen til at udarbejde en køreplan, der skitserer de næste skridt til at lette Ukraines adgang til EU's indre marked, og samtidig udnytte det fulde potentiale af associeringsaftalen og det vidtgående og brede frihandelsområde (DCFTA).

7. Rådet anerkender **Moldovas** betydelige bestræbelser på at forfølge de mål, der ligger til grund for landets status som kandidatland og tilskynder landet til at fortsætte med sin reformdagsorden og opfylde betingelserne i Kommissionens udtalelse om landets ansøgning om medlemskab med henblik på at gøre fremskridt hen imod et fremtidigt EU-medlemskab. Rådet lægger vægt på en yderligere uddybning af EU's sektorsamarbejde med Moldova og dets integration i EU's indre marked på grundlag af en styrket gennemførelse af det vidtgående og brede frihandelsområde (DCFTA) mellem Moldova og EU. Rådet ser frem til afholdelsen så hurtigt som muligt af 7. møde i Associeringsrådet EU-Republikken Moldova.

8. Rådet anerkender de vigtige skridt, som **Georgien** har taget i sin reformproces, hvilket også blev fremhævet på 7. møde i Associeringsrådet EU-Georgien i september 2022. Rådet opfordrer Georgien til at fortsætte på sin reformvej og til fuldt ud at efterkomme prioriteterne i Kommissionens meddelelse om landets ansøgning om medlemskab, så det kan få status som kandidatland. Rådet lægger vægt på en yderligere uddybning af EU's sektorsamarbejde med Georgien på grundlag af styrket gennemførelse af det vidtgående og brede frihandelsområde (DCFTA) mellem Georgien og EU.
9. Rådet minder om, at Kommissionen er blevet opfordret til at aflægge rapport om opfyldelsen af de betingelser, der er angivet i Kommissionens udtalelser om de respektive ansøgninger om medlemskab, som led i dens regelmæssige udvidelsespakke for 2023. Uden at det berører denne samlede regelmæssige rapportering, noterer Rådet sig, at Kommissionen agter at komme med en opdatering i foråret 2023.
10. I tråd med tidligere rådskonklusioner og inden for rammerne af de politiske Københavnskriterier og stabiliserings- og associeringsprocessen, der fortsat er den fælles ramme for forbindelserne med Vestbalkan, bekræfter Rådet på ny, i overensstemmelse med den nye konsensus om udvidelse fra 2006, behovet for retfærdig og streng konditionalitet og princippet om egen fortjeneste. I denne forbindelse understreger Rådet vigtigheden af at sikre, at EU kan fastholde og uddybe sin egen udvikling, herunder sin kapacitet til at optage nye medlemmer. Rådet hilser det velkommen, at den reviderede udvidelsesmetode nu anvendes på de fire forhandlingslande: Montenegro, Serbien, Albanien og Nordmakedonien, hvilket har gjort tiltrædelsesprocessen mere fokuseret på grundlæggende reformer, mere forudsigelig og baseret på objektive kriterier og streng positiv og negativ konditionalitet samt reversibilitet. Det ser frem til at undersøge det fulde potentiale heri, navnlig indfasning i de enkelte EU-politikker, EU's marked og EU-programmerne, samtidig med at der sikres lige vilkår, og der gøres fremskridt med reformprioriteterne.

11. Rådet minder om Det Europæiske Råds konklusioner fra juni 2022 og tilskynder til yderligere fremskridt med den gradvise integration mellem Den Europæiske Union og partnerne allerede under udvidelsesprocessen på en reversibel og meritbaseret måde. Rådet er tilfreds med de sektorforanstaltninger, der allerede er truffet i denne henseende, i overensstemmelse med den reviderede udvidelsesmetode. Rådet noterer sig i denne forbindelse kortlægningen af de eksisterende og potentielle integrationsforanstaltninger og ser frem til at gennemgå forslag til yderligere gennemførelse af sådanne foranstaltninger, navnlig på områder af fælles interesse.
12. Rådet noterer sig den overordnede status for de igangværende reformbestrebelse blandt partnerne og understreger det presserende behov for, at de fokuserer på **grundlæggende reformer** for at løse en række vedvarende strukturelle mangler på områderne retsstatsforhold, grundlæggende rettigheder, herunder ytringsfrihed og mediefrihed, styrkelse af de demokratiske institutioner og reform af den offentlige forvaltning samt på de økonomiske kriterier. Det er fortsat afgørende, især for at fastlægge det generelle tempo i tiltrædelsesforhandlingerne, at det kan påvises, at der er gennemført solide og vedvarende reformer, og at der er opnået **konkrete og håndgribelige resultater** på disse vigtige områder.
13. Rådet gentager, at **retsstatsprincippet** er en grundlæggende værdi, som EU bygger på, et centralt aspekt af den demokratiske omstilling, som står i centrum for både udvidelsesprocessen og stabiliserings- og associeringsprocessen, og det vigtigste benchmark, som fremskridtene hen imod EU-medlemskab vurderes i forhold til. Det er derfor afgørende, at partnernes fremskridt på dette område er solide, håndgribelige og ikke kan omgøres. Selv om Rådet glæder sig over de fremskridt, som visse partnere har gjort på dette område, er det dybt bekymret over, at de overordnede indberettede mangler bekræfter, at dette er en af de største udfordringer. Der er fortsat mangel på troværdige fremskridt: Der er ikke nogen ægte politisk vilje, og der er brister i retsvæsenets funktioner og uafhængighed, udbredt korruption og organiseret kriminalitet – alt sammen tilbagevendende problemer af stor betydning, der skal prioriteres højt. I overensstemmelse med den reviderede metode integreres antikorrupsionspolitikken gennem et stærkt fokus i de relevante kapitler og klynger. Rådet opfordrer alle partnere til at intensivere deres indsats, navnlig med hensyn til offentlige udbud, som er et af de områder, der er mest sårbare over for korruption.

14. Rådet noterer sig med bekymring, at de fleste mangler, der blev indberettet sidste år med hensyn til beskyttelse af **grundlæggende rettigheder**, stadig i vid udstrækning er gyldige og i nogle tilfælde endda er blevet forværret. Selv om politikrammen gradvist er ved at blive gennemført, navnlig med hensyn til bekæmpelse af forskelsbehandling og kønsbaseret vold, forekommer der stadig systemiske mangler. Der er et presserende behov for troværdige og reelle foranstaltninger, herunder en korrekt gennemførelse, så disse mangler kan afhjælpes. De eksisterende love skal også overholdes i praksis. Særligt bekymrende er manglerne vedrørende børns rettigheder og rettigheder for samt ikkediskriminerende behandling af personer fra mindretal og personer i sårbare situationer såsom romaerne, personer med handicap, lesbiske, bøsser, biseksuelle, transkønnede og interkønnede (**LGBTI**) samt personer, der tilhører nationale mindretal. Med hensyn til ligestilling mellem kønnene gentager Rådet, at styrkelse af kvinders og pigers indflydelse og status og fulde udøvelse af grundlæggende rettigheder skal sikres. Situationen med hensyn til **ytringsfrihed, mediefrihed og pluralisme** – alle grundpiller i et demokratisk samfund – er fortsat dybt bekymrende med begrænsede eller ingen fremskridt indberettet og i ét tilfælde endda fortsatte alvorlige tilbageskridt. Trusler, intimidering og angreb rettet mod medier, journalister og andre medieaktører skal resolut efterforskes og imødegås. Det er også nødvendigt at sikre pluralisme, uafhængige medieovervågningsorganer og gennemsigtighed i mediernes finansiering for at værne om mediernes uafhængighed og forhindre uberettigede opfordringer til selvcensur.
15. **Reformen af den offentlige forvaltning** er fortsat en central udfordring. Rådet ser med tilfredshed på eksemplerne på positive reformer, f.eks. inden for levering af digitale tjenester, men noterer sig behovet for afpolitisering og øget ansvarlighed og professionalisme på alle niveauer, som er væsentlige elementer i en lydhør, effektiv og ansvarlig regeringsførelse.

16. **Velfungerende og uafhængige demokratiske institutioner** – et væsentligt element i velfungerende demokratier og en afgørende forudsætning for EU-medlemskab – er stadig en presserende udfordring for de fleste partnere. Rådet er dybt bekymret over, at manglen på ægte politisk vilje fortsat er en hovedårsag til, at væsentlige fremskridt udebliver på dette område. En stærk politisk polarisering og manglende dialog på tværs af partierne hindrer eller underminerer de demokratiske systemers og deres institutioners korrekte funktion. Ud over mere inklusive og konstruktive politiske dialoger noterer Rådet sig betydningen af bestemmelser, der gør det muligt for civilsamfundsorganisationer at operere frit og deltage i politikudformningen på en inklusiv og meningsfuld måde. Rådet minder om, at fremskridt på dette område også er forbundet med effektive reformfremskridt på andre grundlæggende områder, navnlig retsstatsprincippet.
17. For så vidt angår de **økonomiske kriterier** udtrykker Rådet tilfredshed med og deler Kommissionens analyse. Rådet fremhæver behovet for at fremskynde strukturreformer for at fremme en bæredygtig genopretning og sikre, at de økonomiske kriterier for EU-medlemskab opfyldes. Det er blevet endnu vigtigere at mindske sårbarheden over for eksterne chok og øge fødevarerikringen og energisikkerheden efter Ruslands angrebskrig mod Ukraine. Et højt fattighedsniveau udgør fortsat et problem hos alle partnere, hvilket understreger behovet for at effektivisere de sociale beskyttelsessystemer og målrettede sociale udgifter. EU gentager sit tilsagn om fortsat samarbejde og bistand, navnlig ved at styrke Vestbalkanpartnernes modstandsdygtighed og engagement i EU's foranstaltninger for at afbøde de negative konsekvenser af Ruslands angrebskrig mod Ukraine, navnlig på afgørende områder såsom fødevarerikring, energisikkerhed og cybertrusler. EU's energistøttepakke til Vestbalkan er af særlig betydning, idet den bidrager til at afbøde energikrisens umiddelbare konsekvenser for de mest sårbare og samtidig fremmer energiomstillingen og -diversificeringen.
- EU fortsætter med at stå sammen med partnerne og yde bistand, navnlig til dem, der fuldt ud har tilpasset sig EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

18. En forbedring af konkurrenceevnen, erhvervsklimaet og en uddybning af den regionale økonomiske integration vil øge partnernes økonomiske vækst og tiltrækningskraft som destinationer for investeringer betydeligt. For partnerne på Vestbalkan har virkeliggørelsen af det **fælles regionale marked for Vestbalkan** særlig betydning. Rådet gentager, at reformer på andre grundlæggende områder fortsat er afgørende for den økonomiske genopretning og udvikling, ligesom bestræbelser på at bekæmpe korruption, forbedre retsstaten, øge gennemsigtigheden og styrke institutionerne og den sociale dialog også vil være til gavn for økonomierne. Rådet understreger i denne forbindelse betydningen af fuld gennemsigtighed ved alle investeringer, navnlig investeringer, der indebærer udbudsprocedurer. Udnyttelse af partnernes økonomiske potentiale kræver fortsat gennemførelse af de reformer, der er fastsat i de økonomiske reformprogrammer og i de politiske retningslinjer, der er vedtaget i fællesskab med EU's medlemsstater. Bestræbelserne på at sikre finanspolitisk stabilitet og omlægge budgetter til mere vækstorienterede strukturer bør fortsætte, herunder ved at fremme den afgørende grønne og digitale omstilling og udviklingen af menneskelig kapital.
19. **Den grønne dagsorden og bæredygtig konnektivitet** er afgørende for en bæredygtig og fremtidssikret genopretning, som vil gavne både virksomheder og den brede offentlighed. Rådet gentager det afgørende behov for fortsat at tackle klimaændringer i overensstemmelse med EU's klimarelaterede ambitioner, fremskynde tilpasningen til gældende EU-ret og styrke gennemførelsen af omstillingen til klimaneutrale, modstandsdygtige, bæredygtige, cirkulære og ressourceeffektive økonomier.
20. Rådet tilskynder partnerne til fuldt ud at gennemføre foranstaltningerne i de fælles konklusioner fra den økonomiske og finansielle dialog mellem EU og Vestbalkan og Tyrkiet af 24. maj 2022 på grundlag af deres respektive økonomiske reformprogrammer. Rådet minder om, at EU fortsat er langt den vigtigste økonomiske partner for Vestbalkan og Tyrkiet.

21. **Gode naboskabsforbindelser og regionalt samarbejde** er fortsat afgørende elementer i både udvidelsesprocessen og stabiliserings- og associeringsprocessen. Rådet ser med tilfredshed på de fremskridt, der er gjort, og gentager betydningen af regionalt samarbejde. Oprettelsen af det **fælles regionale marked for Vestbalkan** – åbent, inklusivt og baseret på EU's regler og standarder – er fortsat afgørende for at udnytte regionens potentiale og økonomi- og investeringsplanen fuldt ud og er et springbræt til yderligere integration i EU's indre marked. Rådet er tilfreds med de nylige aftaler om fri bevægelighed med identitetskort, om anerkendelse af kvalifikationer inden for videregående uddannelser og om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer for læger, tandlæger og arkitekter.
22. Der skal fortsat gøres en beslutsom indsats for at skabe **forsoning og regional stabilitet**, herunder etablering af endelige løsninger på partnernes bilaterale tvister og spørgsmål, der har rod i fortiden, i overensstemmelse med folkeretten og fastlagte principper, herunder aftalen om successionsspørgsmål og de resterende sager om spørgsmål vedrørende savnede personer og krigsforbrydelser. Rådet gentager, at der ingen tolerance er over for benægtelse af folkedrab, opflammende retorik eller lovprisning af krigsforbrydere fra nogen parter. Udtalelser og handlinger, som har en negativ indvirkning på de gode naboskabsforbindelser og på fredelig bilæggelse af tvister, skal undgås. Eksisterende bilaterale aftaler, herunder Prespaaftalen mellem Nordmakedonien og Grækenland og traktaten om venskab, godt naboskab og samarbejde mellem Nordmakedonien og Bulgarien, skal gennemføres i god tro.

23. I betragtning af den nye geopolitiske realitet efter Ruslands angrebskrig mod Ukraine understreger Rådet kraftigt betydningen af yderligere at uddybe samarbejdet om udenrigspolitiske spørgsmål og Unionens forventninger til partnerne om at tilpasse sig **EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik**, hvilket er et centralt aspekt af EU's integrationsproces og et stærkt udtryk for en partners strategiske valg og plads i et værdifællesskab. Dette er især relevant i forbindelse med spørgsmål, hvor vigtige fælles interesser står på spil, f.eks. restriktive foranstaltninger i dette kritiske geopolitiske skæringspunkt. Rådet er derfor tilfreds med og roser de fleste partnere for deres loyale tilpasning og opfordrer samtidig dem, der mangler at gøre det, til resolut at forbedre deres tilpasning, herunder med hensyn til restriktive foranstaltninger, og undgå handlinger, der strider mod deres erklærede mål om at tiltræde EU. Det er altafgørende at forhindre omgåelse af EU's restriktive foranstaltninger, der er vedtaget som reaktion på Ruslands angrebskrig mod Ukraine.

Hybride trusler er blevet endnu alvorligere siden den russiske invasion af Ukraine.

Aktiviteter med informationsmanipulation, herunder desinformation, har til formål at udfordre EU's troværdighed, undergrave offentlighedens tillid til de demokratiske institutioner og uddybe polariseringen og de etniske skel. Rådet minder om sit øgede samarbejde med partnere for at imødegå hybride trusler, navnlig vedrørende cyberrobusthed og cybersikkerhed, herunder beskyttelse af kritisk infrastruktur, fødevarer og energisikkerhed. EU vil fortsætte med at uddybe dette samarbejde og sin støtte til partnere. I denne forbindelse er **strategisk kommunikation** og bekæmpelse af informationsmanipulation fortsat helt afgørende. Rådet opfordrer alle partnere til klart at formidle fordelene og forpligtelserne på vejen mod EU samt deres eget engagement i EU's værdier og de relaterede nødvendige reformer.

24. Terrorisme, radikaliserings og organiseret kriminalitet udgør fortsat alvorlige sikkerhedstrusler for EU og alle partnere. I overensstemmelse med tidligere konklusioner fra Det Europæiske Råd og Rådet gentager Rådet betydningen af at fortsætte og yderligere styrke samarbejdet om **terrorbekæmpelse**, navnlig med hensyn til forebyggelse og bekæmpelse af alle former for radikaliserings – det være sig af religiøs, etnisk nationalistisk eller politisk karakter – hvor der er behov for en større indsats. Rådet noterer sig nogle positive resultater, men bemærker, at der fortsat er behov for yderligere bestræbelser og solide resultater med hensyn til endelig domfældelse og beslaglæggelse og konfiskation af aktiver fra kriminelle aktiviteter i **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**. Rådet understreger behovet for, at alle partnere gør en beslutsom og øjeblikkelig indsats for at bekæmpe kriminalitet og udrydde **korrupsion**, da den generelle mangel på væsentlige resultater øger risikoen for tilbageskridt og også giver næring til en følelse af straffrihed og ulighed. Enhver foranstaltning, der kan bringe tilpasningen til gældende EU-ret og EU-politikker i fare eller underminere den, herunder EU-procedurer og -foranstaltninger, der har til formål at forebygge hvidvask af penge og finansiering af terrorisme, bør straks bringes til ophør.
25. **Irregulær migration** er fortsat en central udfordring, og bekæmpelse af smugling af migranter og menneskehandel forbliver vigtige prioriteter. Der er fortsat behov for vedvarende samarbejde og koordinering med partnerne langs Vestbalkanruten samt fuld og ikkediskriminerende gennemførelse af erklæringen fra EU og Tyrkiet. Rådet roser partnerne på Vestbalkan for deres generelt konstruktive samarbejde og løbende indsats og Tyrkiet for dets fortsatte indsats med at huse en meget stor flygtningebefolkning. Rådet understreger også den afgørende betydning af, at partnerne harmoniserer deres visumpolitikker med EU's visumpolitik og hurtigst muligt tilpasser sig EU's liste over visumpligtige tredjelands.
26. Rådet minder om EU's fortsatte væsentlige **finansielle og tekniske bistand** til udvidelsesprocessen og stabiliserings- og associeringsprocessen, navnlig gennem instrumentet til førtiltrædelsesbistand (IPA). Rådet fremhæver betydningen af eksisterende redskaber til institutionsopbygning såsom twinning (parvist samarbejde) og TAIEX for at yde målrettet støtte til offentlige forvaltninger hos alle partnere.

UDVIDELSE

MONTENEGRO

27. Rådet glæder sig over de generelle fremskridt, der hidtil er gjort i tiltrædelsesforhandlingerne, hvor alle 33 screenede kapitler er åbnet og tre kapitler foreløbigt afsluttet. Den vigtigste prioritet for yderligere fremskridt i tiltrædelsesforhandlingerne – og inden man bevæger sig i retning af foreløbig lukning af andre kapitler – er fortsat **opfyldelse af de foreløbige benchmarks for retsstatsprincippet, der er fastsat i kapitel 23 og 24**. Som det fremgår af forhandlingsrammen, er fremskridt med disse kapitler afgørende og vil fortsat være bestemmende for tempoet i tiltrædelsesforhandlingerne overordnet set.

Rådet er bekymret over den politiske volatilitet og ustabilitet i regeringen, som har medført et nedsat tempo i tiltrædelsesforhandlingerne. Rådet er bekymret over Parlamentets beslutning om at ændre præsidentens beføjelser gennem vedtagelse af lovgivning efter hasteproceduren og understreger, at alle lovgivningsmæssige retsakter skal være i overensstemmelse med forfatningen. Rådet opfordrer indtrængende alle politiske aktører i Montenegro til at udvise ansvarlighed og undgå polarisering og opfordrer dem til at afstå fra enhver handling, der kan forværre den institutionelle krise yderligere og underminere landets demokratiske institutioner. Politiske interessenter i Montenegro bør opbygge konsensus med henblik på at genoprette de demokratiske institutioners og forvaltningens evne til at fungere, hvilket er nødvendigt for at opfylde Montenegros erklærede centrale mål om EU-integration. Rådet ser følgende som de vigtigste og mest presserende reformer, som Montenegro skal gennemføre.

28. Rådet minder om det presserende behov for at genoprette de vigtigste retslige organers funktion og troværdighed, navnlig udestående udnævnelser til forfatningsdomstolen, og tage fat på den stagnerende gennemførelse af vigtige reformer af retsvæsenet. Det er nødvendigt at styrke uafhængigheden i nøgleinstitutioner, især retsvæsenet. Rådet understreger, at en valgreform i overensstemmelse med ODIHR's henstillinger fortsat er afgørende for at forstærke de demokratiske rammer. Rådet tilskynder Montenegro til at øge sin indsats, navnlig på kritiske områder såsom **ytrings- og mediefrihed** og **bekæmpelse af korrupsion og organiseret kriminalitet**. Rådet anerkender de hidtidige fremskridt, men understreger behovet for at forbedre Montenegros resultater med hensyn til efterforskning, retsforfølgning, endelig domfældelse samt beslaglæggelse og konfiskation af kriminelle aktiver.

Rådet opfordrer Montenegro til straks at bringe enhver ordning eller foranstaltning, der kan bringe tilpasningen til gældende EU-ret og EU-politikker i fare eller underminere den, til ophør.

29. Med hensyn til **økonomiske reformer** noterer Rådet sig den stærke genopretning og stabile vækst i økonomien og de ambitiøse finanspolitiske reformprogrammer med det formål at støtte genopretningen efter pandemien og andre foranstaltninger, der letter husholdningernes byrde som følge af stigende energi- og fødevarerpriser. Rådet opfordrer Montenegro til at gennemføre strukturreformer, nedbringe den offentlige gæld og fortsætte sine bestræbelser på at styrke den finanspolitiske styring og gennemsigtighed.

30. Rådet værdsætter Montenegros fortsat konstruktive engagement i videreudviklingen af **det regionale samarbejde** og fremme af **gode naboskabsforbindelser**.

31. Rådet udtrykker stor anerkendelse af Montenegros konsekvente samarbejde om udenrigspolitiske spørgsmål og navnlig dets faste og langvarige, fulde tilpasning til **EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik**, herunder vedrørende EU's restriktive foranstaltninger, hvilket er et stærkt signal om Montenegros strategiske engagement på vejen mod EU. Det ser også med tilfredshed på Montenegros fortsatte aktive deltagelse i EU-missioner og -operationer under **den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik**.

SERBIEN

32. Rådet glæder sig over de **generelle fremskridt**, der indtil videre er gjort i tiltrædelsesforhandlingerne, hvor 22 ud af 35 forhandlingskapitler er åbnet, og to kapitler er foreløbigt afsluttet. Der skal imidlertid gang i reformerne på områderne retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder igen. Rådet understreger fortsat, at fremskridt på disse områder samt normalisering af Serbiens forbindelser med Kosovo som fastsat i forhandlingsrammen forbliver afgørende og vil være bestemmende for tempoet i tiltrædelsesforhandlingerne samlet set.
33. Rådet glæder sig over, at den nye serbiske regering bekræftede, at EU-integration er dens strategiske mål, men understreger, at der skal gøres en indsats. Navnlig i forbindelse med Ruslands angrebskrig mod Ukraine forventer Rådet, at Serbien udviser et utvetydigt engagement i EU og forsvarer vores fælles principper og værdier. Rådet opfordrer også de serbiske myndigheder til at kommunikere objektivt og utvetydigt om EU og til aktivt at engagere sig i at forebygge og bekæmpe alle former for desinformation og udenlandsk informationsmanipulation på alle mediekkanaler.
34. Rådet noterer sig de fremskridt, Serbien har gjort med hensyn til visse spørgsmål på retsstatsområdet, men også de samlede begrænsede fremskridt og fortsatte forsinkelser på en række andre områder. Rådet opfordrer Serbien til at vise politisk vilje til yderligere at fremskynde sine reformer og til at levere konkrete og håndgribelige resultater på de **grundlæggende områder**. Rådet ser følgende som de vigtigste og mest presserende reformer, som Serbien skal gennemføre.
35. Serbien bør fokusere på at opfylde de foreløbige benchmarks for kapitel 23 og 24, herunder ved gennemførelse af de reviderede handlingsplaner for disse kapitler. Rådet ser med tilfredshed på den vellykkede godkendelse af forfatningsændringerne, der har til formål at styrke retsvæsenets uafhængighed, og understreger betydningen af fortsat gennemførelse. Desuden skal retsvæsenets uafhængighed og overordnede effektivitet forbedres. Rådet understreger, at Serbien er nødt til at udvise politisk vilje og gøre mere for at bekæmpe korruption. Serbien skal også opnå konkrete resultater og en overbevisende resultatliste med effektiv efterforskning, retsforfølgning og endelig domfældelse samt indefrysning og konfiskation af aktiver fra kriminelle aktiviteter, navnlig med hensyn til sager om alvorlig og organiseret kriminalitet.

36. Rådet opfordrer Serbien til effektivt at gennemføre sin mediestrategihandlingsplan som en prioritet og respektere ordlyden og ånden i mediestrategiens mål. Rådet gentager sin alvorlige bekymring over de manglende fremskridt med hensyn til at forbedre det generelle klima for **ytringsfrihed og mediernes uafhængighed, hvilket også påvirker** vælgernes muligheder for at træffe velinformerede beslutninger ved valg, og opfordrer Serbien til hurtigst muligt at tage hånd om disse alvorlige bekymringer.
37. Serbien skal fortsat lægge særlig vægt på fuld overholdelse af de **grundlæggende rettigheder**, herunder beskyttelse af de mest sårbare grupper, og på ikkediskriminerende behandling af personer, der tilhører mindretal, i hele Serbien. Der er stadig behov for håndgribelige forbedringer med hensyn til den effektive udøvelse af rettighederne for personer, der tilhører nationale mindretal, især på områderne uddannelse, brug af mindretalssprog, adgang til medierne og gudstjenester på mindretalssprog. Det er fortsat en prioritet, at forbrydelser, der er motiveret af had, aktivt efterforskes og straffes. Beskyttelsen af LGBTI-personers rettigheder, herunder deres ret til forsamlings- og ytringsfrihed, kræver også yderligere forbedringer, hvilket blev tydeligt under de serbiske myndigheders håndtering af EuroPride i 2022. Rådet hilser det velkommen, at begivenheden i sidste ende fandt sted, og at der ikke indtraf større hændelser.
38. Rådet understreger behovet for at sikre **velfungerende demokratiske institutioner**. Rådet noterer sig, at Serbien har efterkommet en række mangeårige henstillinger fra OSCE/ODIHR forud for præsidentvalget og det tidlige parlamentsvalg i 2022, og glæder sig over, at alle politiske kræfter deltog i valget. Rådet noterer sig med tilfredshed, at de grundlæggende frihedsrettigheder i vid udstrækning blev respekteret under kampagnen, men er opmærksom på deltagernes ulige vilkår. Rådet opfordrer den nye serbiske regering til at træffe hurtige og resolute foranstaltninger til at gennemføre de reformer, som er blevet udsat på grund af den langvarige valgproces.

39. Rådet understreger fortsat betydningen af meningsfuldt regionalt samarbejde i den nationale håndtering af **krigsforbrydelser** opklaring af de resterende sager om savnede personer og fuldt samarbejde med den internationale residualmekanisme for krigsforbryderdomstole (International Residual Mechanism for Criminal Tribunals), herunder ved fuldt ud at acceptere og gennemføre dens domme og afgørelser hurtigst muligt. Der bør ikke være støtte til og heller ikke noget offentligt rum for dømte krigsforbrydere eller for forherligelse eller benægtelse af deres forbrydelser.
40. For så vidt angår **økonomiske reformer** noterer Rådet sig med tilfredshed de fortsatte fremskridt, der er gjort med at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Rådet tilskynder Serbien til at intensivere strukturreformerne af den offentlige forvaltning og statsejede virksomheder med særligt fokus på statsejede virksomheder i energisektoren. Rådet anerkender, at Serbien har fastholdt sit forberedelsesniveau med hensyn til at opfylde åbningsbenchmarkene i klynge 3 (Konkurrenceevne og inklusiv vækst) og vil fortsætte sin vurdering heraf.
41. Rådet noterer sig med tilfredshed Serbiens støtte til FN's Generalforsamlings resolutioner, der er vedtaget som reaktion på Ruslands angrebskrig mod Ukraine, samt andre relevante skridt, men beklager dybt Serbiens tilbageskridt i tilpasningen til EU's **fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik**, navnlig den manglende tilpasning til EU's sanktioner mod Rusland og Belarus samt dets udenrigspolitiske tiltag i strid med EU's fælles tilgang. Rådet understreger sin stærke forventning til Serbien om at opfylde sit tilsagn i forhandlingsrammen og intensivere sin tilpasning til EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspositioner og restriktive foranstaltninger som en topprioritet. Rådet hilser Serbiens fortsatte aktive deltagelse i og betydningsfulde bidrag til EU-missioner og -operationer under **den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik** velkommen.
42. Rådet understreger, at Serbien er nødt til at opfylde sin forpligtelse til at tilpasse sig EU's visumpolitik. Rådet, som ser med tilfredshed på de positive skridt, som Serbien har taget hen imod at opfylde dette tilsagn, understreger samtidig behovet for en fortsat indsats på dette område, navnlig med hensyn til tredjelande, der udgør en risiko vedrørende irregulær migration eller sikkerhed for EU.

43. Hvad angår den EU-støttede **dialog**, ser Rådet med tilfredshed på fortsættelsen af dialogen og roser den særlige repræsentant og EUSR for dialogen mellem Beograd og Pristina og for andre regionale spørgsmål vedrørende det vestlige Balkan for deres engagement. Rådet forventer, at Serbien indgår i den EU-støttede dialog i god tro og i kompromisets ånd med henblik på at nå frem til en samlet juridisk bindende aftale med Kosovo om en normalisering af forbindelserne i overensstemmelse med folkeretten og gældende EU-ret og uden yderligere forsinkelse. Denne aftale bør omhandle alle udestående spørgsmål og bidrage til regional stabilitet. Dette er af afgørende betydning, så Serbien og Kosovo hver især kan fortsætte deres vej mod EU. Rådet gentager sin stærke forventning om, at alle tidligere aftaler respekteres og gennemføres fuldt ud uden forsinkelse, og at parterne deltager konstruktivt for at løse alle deres bilaterale tvister. Rådet opfordrer begge parter til at afstå fra ensidige og provokerende handlinger, der kan føre til spændinger og vold, samt fra retorik, der ikke er befordrende for en dialog. Rådet minder begge parter om deres fælles ansvar for at sikre fred og stabilitet.
44. Rådet glæder sig over, at Serbien fastholdt sit tilsagn i en række **regionale samarbejdsinitiativer** og tilskynder Serbien til yderligere at styrke **gode naboskabsforbindelser** og bidrage til stabilitet og forsoning med alle partnere i regionen.

TYRKIET

45. Det Europæiske Råd den 24.-25. juni 2021 noterede sig Den Europæiske Unions strategiske interesse i stabile og sikre forhold i det østlige Middelhavsområde og i udviklingen af samarbejdsbaserede og gensidigt berigende forbindelser med Tyrkiet. Nedtrapningen i det østlige Middelhavsområde skal fortsættes. EU er fortsat klar til at samarbejde med Tyrkiet på en trinvis, forholdsmæssig og reversibel måde på en række områder af fælles interesse med forbehold af de betingelser, som blev fastsat af medlemmerne af Det Europæiske Råd den 25. marts 2021 og i tidligere konklusioner fra Det Europæiske Råd.

I lyset af den seneste tids stigende spændinger minder Rådet om, at Det Europæiske Råd den 23.-24. juni 2022 udtrykte dyb bekymring over gentagne handlinger og erklæringer fra Tyrkiet og tilføjede, at Tyrkiet skal respektere alle EU-medlemsstaters suverænitet og territoriale integritet. Det Europæiske Råd mindede om sine tidligere konklusioner og erklæringen af 25. marts 2021 og fastslog, at det forventer, at Tyrkiet fuldt ud respekterer folkeretten, nedtrapper spændingerne af hensyn til den regionale stabilitet i det østlige Middelhavsområde og fremmer gode naboskabsforbindelser på en holdbar måde.

46. I betragtning af alle relevante konklusioner fra Det Europæiske Råd er Rådet fortsat fast besluttet på at opretholde en åben og oprigtig dialog, tackle fælles udfordringer og samarbejde på vigtige områder af fælles interesse såsom migration, terrorbekæmpelse, folkesundhed, klima og regionale spørgsmål. Rådet noterer sig videreførelsen af dialogerne på højt plan mellem EU og Tyrkiet om flere af disse spørgsmål.

47. Rådet roser Tyrkiet for, at det fortsat gør en betydelig indsats for at modtage og opfylde behovene hos knap 4 millioner flygtninge. EU's fortsatte bistand til flygtninge og værtssamfund vil blive sikret rettidigt. **Erklæringen fra EU og Tyrkiet i 2016** viser fortsat resultater. Rådet minder om Det Europæiske Råd den 21.-22. oktober 2021, der opfordrede Tyrkiet til at sikre fuld og ikkediskriminerende gennemførelse af erklæringen fra EU og Tyrkiet, herunder i forhold til Republikken Cypern. Effektiv grænseforvaltning, forebyggelse af irregulære ankomster og genoptagelse af tilbagesendelser prioriteres fortsat højt i overensstemmelse med folkeretten og EU-retten. En fuldstændig og effektiv gennemførelse af tilbagesendelsesaftalen mellem EU og Tyrkiet og samarbejde på området retlige og indre anliggender med alle EU's medlemsstater er fortsat af afgørende betydning. Rådet understreger, at Tyrkiet er nødt til at tilpasse sig EU's visumpolitik.
48. Rådet gentager sin alvorlige bekymring over de yderligere og dybt bekymrende tilbageskridt på områderne **demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder**.

Den systemiske mangel på uafhængighed og det unødige pres på retsvæsenet vækker fortsat alvorlig bekymring, hvilket også gælder de igangværende restriktioner, tilbageholdelser, fængslinger og andre foranstaltninger, der er rettet mod journalister, akademikere, medlemmer af politiske partier, herunder parlamentarikere, advokater, menneskerettighedsforkæmpere, brugere af sociale medier og andre, som udøver deres grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder. Rådet er bekymret over, at den nyligt vedtagne lov om desinformation yderligere kan begrænse ytringsfriheden og de uafhængige medier i Tyrkiet.

Rådet understreger, hvor vigtigt det er, at valgprocessens lovlighed og integritet respekteres, navnlig på baggrund af de talrige anholdelser, afsættelser og udskiftninger af demokratisk valgte kommunale borgmestre, og det, at de er rettet mod oppositionspartierne og deres medlemmer.

Rådet gentager sin opfordring til Tyrkiet om hurtigst muligt at vende de negative tendenser på alle disse områder og på troværdig vis afhjælpe de mange alvorlige mangler, der er identificeret i Kommissionens rapport, i overensstemmelse med Tyrkiets internationale forpligtelser.

Tyrkiet bør også øge sit samarbejde med Europarådet og dets relevante organer og institutioner og forholde sig til deres vigtigste henstillinger, fuldt ud gennemføre den europæiske menneskerettighedskonvention og andre internationale menneskerettighedsinstrumenter, som Tyrkiet er part i, samt gennemføre alle Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols domme i overensstemmelse med artikel 46 i den europæiske menneskerettighedskonvention. At Tyrkiet fortsat ikke har gennemført Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelser, rejser alvorlige spørgsmål om Tyrkiets engagement med hensyn til retsstatsprincippet og respekten for de grundlæggende rettigheder og dets internationale forpligtelser.

49. Med hensyn til **økonomiske reformer** noterer Rådet sig, at der fortsat er alvorlig bekymring over, hvordan landets markedsøkonomi fungerer. Svagheder i den institutionelle og politiske koordinering har undergravet troværdigheden og effektiviteten af myndighedernes foranstaltninger, og ubalancerne er taget betydeligt til, hvilket har resulteret i ustabilitet på de finansielle markeder, stigende inflation, en svækket lira og større fattigdom. De regulerende myndigheders uafhængighed, navnlig centralbankens, har særlig betydning.

Rådet minder endvidere om, at Tyrkiet skal opfylde sine forpligtelser med hensyn til gennemførelsen af **toldunionen mellem EU og Tyrkiet** og sikre, at den anvendes effektivt i forhold til alle medlemsstater. Rådet beklager Tyrkiets fortsatte og omfattende tilsidesættelse af sine forpligtelser i henhold til toldunionen mellem EU og Tyrkiet og minder om, at handelshindringer eller tilsvarende, der ikke er i overensstemmelse hermed, straks bør fjernes.

50. Rådet roser Tyrkiet for dets konstruktive rolle med hensyn til at lette eksporten af ukrainsk korn.
51. Rådet beklager imidlertid dybt Tyrkiets manglende tilpasning til EU's sanktioner over for Rusland. Rådet understreger sin stærke forventning til Tyrkiet om at intensivere landets tilpasning til **EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik**s positioner og restriktive foranstaltninger som en topprioritet. Rådet understreger, at det er altafgørende at forhindre omgåelse af EU's restriktive foranstaltninger, der er vedtaget som reaktion på Ruslands angrebskrig mod Ukraine. I denne forbindelse forventer Rådet, at Tyrkiet sikrer fuld overholdelse af disse restriktive foranstaltninger, navnlig under hensyntagen til den frie bevægelighed for produkter, herunder produkter med dobbelt anvendelse, inden for toldunionen mellem EU og Tyrkiet.

Rådet noterer sig med dyb bekymring, at Tyrkiets udenrigspolitik i stadig større grad kolliderer med EU's prioriteter inden for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, herunder for så vidt angår Syrien, Libyen og operation IRINI. I overensstemmelse med EU's og Tyrkiets fælles interesse i regional fred og stabilitet forventer Rådet, at Tyrkiet og alle aktører bidrager positivt til løsningen af regionale kriser.

Rådet minder om sin holdning til EU-medlemsstaters tiltrædelse af internationale organisationer.

52. Rådet forventer fortsat, at Tyrkiet utvetydigt forpligter sig med hensyn til **gode naboskabsforbindelser**, internationale aftaler og fredelig bilæggelse af tvister, om nødvendigt med bistand fra Den Internationale Domstol.

Rådet opfordrer som anført i dets konklusioner af 11. december 2006, 26. juni 2018 og 18. juni 2019, som Det Europæiske Råd efterfølgende godkendte, samt i erklæringen af 21. september 2005 Tyrkiet til at opfylde sine forpligtelser i henhold til forhandlingsrammen, herunder fuld, ikkediskriminatorisk gennemførelse af tillægsprotokollen til associeringsaftalen over for alle medlemsstater. Rådet gentager, at anerkendelse af samtlige medlemsstater er afgørende. Tyrkiet skal stoppe alle trusler og handlinger, som skader gode naboskabsforbindelser, normalisere sine forbindelser med Republikken Cypern og respektere alle EU-medlemsstaters suverænitet over deres søterritorium og luftrum samt alle deres suveræne rettigheder, herunder bl.a. retten til at efterforske og udnytte naturressourcer, i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten, herunder De Forenede Nationers havretskonvention.

53. EU minder om tidligere konklusioner fra Det Europæiske Råd og går fortsat ind for en samlet løsning på **det cypriotiske problem**. Det minder om, at det fortsat er afgørende i denne henseende, at Tyrkiet giver tilsagn om og bidrager til en fredelig løsning, herunder problemets eksterne aspekter, inden for rammerne af FN på grundlag af en føderation bestående af to zoner og to samfund med politisk ligestilling i overensstemmelse med alle FN's Sikkerhedsråds relevante resolutioner og under overholdelse af de principper, som EU bygger på, samt gældende EU-ret. EU vil fortsat spille en aktiv rolle til støtte for denne proces. Rådet opfordrer Tyrkiet til at afstå fra handlinger, der er i strid med FN's Sikkerhedsråds resolution 541 og 550.

Rådet fordømmer Tyrkiets fortsatte ensidige handlinger i forbindelse med **Varosha**, som er i strid med FN's Sikkerhedsråds resolutioner, og minder om betydningen af Varoshas status og behovet for fuld overholdelse af FN's Sikkerhedsråds resolutioner, navnlig resolution 550, 789 og 1251. Rådet opfordrer ligeledes til omgående omgørelse af disse handlinger og omgørelse af alle de skridt, der er taget med hensyn til Varosha siden oktober 2020. Rådet minder i denne forbindelse om Det Europæiske Råds konklusioner fra juni 2021.

54. Rådet konstaterer med beklagelse, at Tyrkiet bevæger sig længere og længere væk fra Den Europæiske Union, og minder om sine tidligere konklusioner, hvori det blev konstateret, at Tyrkiets tiltrædelsesforhandlinger derfor reelt er gået i stå, og at yderligere kapitler hverken kan åbnes eller lukkes.

NORDMAKEDONIEN

55. Idet Rådet henviser til sine konklusioner af 18. juli 2022, ser Rådet med tilfredshed på afholdelsen af den første regeringskonference med Nordmakedonien den 19. juli 2022, hvilket er en klar anerkendelse af Nordmakedoniens fremskridt med hensyn til at fremme EU's reformdagsorden og levere håndgribelige og vedvarende resultater.
56. Rådet hilser det også velkommen, at Kommissionen allerede har gjort fremskridt i arbejdet med at gennemføre den analytiske gennemgang af gældende EU-ret (**screening**), og ser frem til afslutningen af denne proces.
57. Efter lokalvalgene i oktober 2021 minder Rådet om behovet for en omfattende revision af **valglovgivningen** og vigtigheden af, at myndighederne fortsætter med at følge op på de udestående henstillinger fra OSCE/ODIHR og Venedigkommissionen.

58. Rådet hilser det velkommen, at der til en vis grad er gjort fremskridt med de **grundlæggende elementer**, navnlig på **retsstatsområdet**, herunder bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet, **men der skal gøres mere**. Rådet er også tilfreds med regeringens tilsagn om at fastholde og fremskynde gennemførelsen af EU-relaterede reformer. Bæredygtigheden af disse strukturreformer er en langsigtet proces, der kræver et vedvarende engagement fra både regeringens og oppositionens side. I denne forbindelse opfordrer Rådet alle parter i parlamentet til at fortsætte samarbejdet konstruktivt og opbygge konsensus på tværs af partierne med fokus på at tage konkrete skridt i forhandlingsprocessen og fastholde det nuværende reformmomentum. Rådet understreger behovet for at sikre en gennemsigtig politisk beslutningsproces, inklusive høringsprocesser og effektiv kommunikation i forhandlingsprocessen.
59. Hvad angår **retsvæsenet**, ser Rådet med tilfredshed på, at der er gjort visse fremskridt gennem en støt gennemførelse af strategien for reform af retsvæsenet. Med udgangspunkt i de hidtidige fremskridt er der behov for en vedvarende indsats for at sikre retsvæsenets uafhængighed, professionalisme og upartiskhed. Rådet noterer sig de fortsatte bestræbelser på at bekæmpe korruption og organiseret kriminalitet, herunder i forbindelse med sager på højt niveau. Rådet understreger behovet for at sikre systematisk gennemførelse af den ajourførte handlingsplan for strategien for reform af retsvæsenet og optrappe gennemførelsen af personalestrategierne for retsvæsenet og anklagemyndigheden. Rådet understreger betydningen af, at de berørte institutioner følger op på henstillingerne fra den statslige kommission for forebyggelse af korruption, som proaktivt har fortsat sit arbejde og indledt flere sager, bl.a. mod højtstående embedsmænd.
- Rådet opfordrer Nordmakedonien til at fortsætte sine bestræbelser på yderligere at styrke **de grundlæggende rettigheder, mediefriheden og ytringsfriheden**.
60. Rådet noterer sig, at der er gjort begrænsede fremskridt på området reform af **den offentlige forvaltning**. Det er fortsat afgørende at sikre, at principperne om gennemsigtighed, merit og ligelig repræsentation respekteres.

61. Landet har gennemført en omfattende reform af sine **efterretnings- og sikkerhedstjenester**. Rådet gentager, at kapaciteten med hensyn til parlamentarisk kontrol med efterretningstjenesterne skal styrkes.
62. Rådet hilser det velkommen, at Nordmakedonien fortsat spiller en aktiv og konstruktiv rolle i håndteringen af blandede **migrationsstrømme** ved at samarbejde effektivt med nabolandene og EU-medlemsstaterne. Rådet understreger, at Nordmakedonien er nødt til at opfylde sin forpligtelse til at tilpasse sig EU's visumpolitik.
- Rådet glæder sig over undertegnelsen af statusaftalen mellem EU og Nordmakedonien om den europæiske grænse- og kystvagt Frontex.
63. Hvad angår **økonomiske reformer**, opfordrer Rådet Nordmakedonien til at gøre mere for at opfylde kravene vedrørende EU's indre marked og klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen.
64. Rådet er glad for, at folketællingen i 2021 nu er afsluttet, og noterer sig resultaterne.
65. **Gode naboskabsforbindelser** og **regionalt samarbejde** er fortsat afgørende elementer i både udvidelsesprocessen og stabiliserings- og associeringsprocessen. Rådet minder om betydningen af at opnå konkrete resultater og gennemføre bilaterale aftaler i god tro, herunder Prespaaftalen med Grækenland og traktaten om venskab, godt naboskab og samarbejde med Bulgarien.
66. Rådet udtrykker stor anerkendelse af Nordmakedoniens konsekvente samarbejde om udenrigspolitiske spørgsmål og navnlig landets fulde tilpasning til **EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik**, herunder vedrørende EU's restriktive foranstaltninger, hvilket er et stærkt signal om Nordmakedoniens strategiske engagement på vejen mod EU. Det ser også med tilfredshed på Nordmakedoniens fortsatte aktive deltagelse i EU-missioner og -operationer under **den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik**.

ALBANIEN

67. Rådet ser med tilfredshed på afholdelsen af den første regeringskonference med Albanien den 19. juli 2022, hvilket er en klar anerkendelse af de fremskridt, som Albanien har gjort med hensyn til at fremme EU's reformdagsorden og levere håndgribelige og vedvarende reformresultater.
68. Rådet hilser det også velkommen, at Kommissionen allerede har gjort fremskridt i arbejdet med at gennemføre den analytiske gennemgang af gældende EU-ret (**screening**), og Rådet ser frem til afslutningen af denne proces.
69. Rådet understreger på baggrund af parlaments**valget** i april 2021, at det er vigtigt, at myndighederne fortsætter med at behandle gennemførelsen af udestående OSCE/ODIHR-henstillinger. Rådet minder om, at inklusiv og konstruktiv politisk dialog i landet fortsat er afgørende for yderligere at fremskynde reformmomentummet. Rådet understreger behovet for at sikre gennemsigtighed i den politiske beslutningsproces, inklusive høringsprocesser og effektiv kommunikation i forhandlingsprocessen.
70. Rådet er glad for, at Albanien har gjort fremskridt med de **grundlæggende elementer** og især i forbindelse med **retsstatsprincippet**, navnlig ved at gennemføre den omfattende reform af retsvæsenet, som er skredet støt fremad, og ved at styrke bekæmpelsen af korruption og organiseret kriminalitet. Den særlige struktur for domstolen for bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet traf flere vigtige endelige afgørelser om højtstående embedsmænd. Arbejdet med at opnå solide resultater inden for bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet skal intensiveres, herunder på højt plan. Gennemførelse af endelige domstolsafgørelser er fortsat afgørende. Handlingsplanen for at imødekomme henstillingerne fra Den Finansielle Aktionsgruppe skal gennemføres yderligere.

Rådet opfordrer Albanien til at afstå fra at indføre ordninger eller foranstaltninger såsom skatteamnestilovgivning, der kan bringe tilpasningen til gældende EU-ret og EU-politikker, herunder EU-procedurer og -foranstaltninger, der har til formål at bekæmpe hvidvask af penge og skatteunddragelse, i fare eller underminere den.

71. Rådet bifalder, at **undersøgelses**processen er blevet ved med at skride støt frem og har givet håndgribelige resultater. Rådet ser med tilfredshed på den brede afstemning på tværs af partierne om en tidsbegrænset forlængelse af undersøgelsesorganernes forfatningsmæssige mandat og opfordrer myndighederne til at sikre en ordentlig afslutning på processen så hurtigt som muligt. Rådet ser med tilfredshed på højesterets og forfatningsdomstolens genoprettede funktionalitet.
72. Hvad angår grundlæggende rettigheder, opfordrer Rådet til en øget indsats for at gennemføre en omfattende landsektorreform og konsolidere ejendomsrettighederne på en gennemsigtig måde, herunder ved at afholde høringer med alle relevante interessenter, herunder ved at reagere på tilfælde af dokumentfalsk, og hurtigt at gøre fremskridt i processen for registrering og erstatning. Efter vedtagelsen af loven om folketælling ser Rådet frem til en gnidningsløs gennemførelse af folketællingen i fuld åbenhed og i overensstemmelse med internationale standarder. Rådet bifalder også vedtagelsen af den afledte lovgivning om mindretal og opfordrer fortsat indtrængende Albanien til hurtigt at vedtage og gennemføre de resterende vedtægter vedrørende rammeloven fra 2017 om beskyttelse af nationale mindretal i overensstemmelse med europæiske standarder og med inddragelse af alle relevante interessenter.

Desuden opfordrer Rådet fortsat Albanien til at gøre håndgribelige fremskridt med hensyn til **ytringsfrihed**. Rådet gentager vigtigheden af at sikre, at eventuelle ændringer af medieloven er i overensstemmelse med Venedigkommissionens henstillinger og internationale standarder, hvis loven skal behandles yderligere af parlamentet.

73. Rådet noterer sig, at der er gjort begrænsede fremskridt med reformen af den **offentlige forvaltning**, og opfordrer Albanien til at fortsætte med resolute bestræbelser på dette område. Der skal ske en forbedring af koordineringen inden for den offentlige forvaltning, navnlig af integrering af politikplanlægnings- og budgetlægningsprocesserne. Oprettelsen af nye agenturer skal være en inklusiv proces, og disse bør være underlagt kontrolforanstaltninger.

74. Hvad angår **migration**, er Albaniens retlige ramme i vid udstrækning tilpasset gældende EU-ret, men der er behov for en ajourføring. Det samlede antal grundløse asylansøgninger indgivet af albanske statsborgere i EU steg betydeligt i 2021. Dette skal overvåges nøje og håndteres af de albanske myndigheder. Rådet understreger, at Albanien er nødt til at opfylde sin forpligtelse til at tilpasse sig **EU's visumpolitik**.
75. Hvad angår **økonomiske reformer**, opfordrer Rådet Albanien til at gøre mere for at opfylde kravene vedrørende EU's indre marked og klare konkurrencepresset og markeds kræfterne i Unionen.
76. Rådet ser med tilfredshed på Albaniens fortsatte konstruktive engagement i **det regionale samarbejde**. Rådet er også glad for, at Albanien har fortsat dialogen for at sikre **gode naboskabsforbindelser**, som stadig er afgørende.
77. Rådet udtrykker stor anerkendelse af Albaniens konsekvente samarbejde om udenrigspolitiske spørgsmål og navnlig dets fulde tilpasning til **EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik**, herunder vedrørende EU's restriktive foranstaltninger, hvilket er et stærkt signal om Albaniens strategiske engagement på vejen mod EU. Det ser også med tilfredshed på Albaniens fortsatte aktive deltagelse i EU-missioner og -operationer under den **fælles sikkerheds- og forsvarspolitik**. Rådet roser Albanien for, at det som ikkepermanent medlem af FN's Sikkerhedsråd virker aktivt for at fremme og værne om den regelbaserede verdensorden.

STABILISERINGS- OG ASSOCIERINGSPROCESSEN

BOSNIEN-HERCEGOVINA

78. Efter Det Europæiske Råds konklusioner af 23.-24. juni 2022 og i lyset af Kommissionens efterfølgende henstilling af 12. oktober 2022 anbefaler Rådet, at Bosnien-Hercegovina gives status som kandidatland med forbehold af Det Europæiske Råds bekræftelse, forudsat at de skridt, der er angivet i Kommissionens henstilling, tages for at styrke retsstaten, bekæmpelsen af korruption og organiseret kriminalitet, migrationsstyringen og de grundlæggende rettigheder. Rådet ser frem til en bekræftelse af denne afgørelse på Det Europæiske Råds møde i december. I den aktuelle geopolitiske kontekst understreger Rådet, at landet hurtigst muligt må komme videre på vejen mod EU, navnlig ved at opfylde alle 14 nøgleprioriteter for indledning af EU-tiltrædelsesforhandlinger som identificeret i Kommissionens udtalelse om Bosnien-Hercegovinas ansøgning om EU-medlemskab, som Rådet godkendte i 2019. Rådet opfordrer også alle politiske ledere i Bosnien-Hercegovina til hurtigt at gennemføre tilsagnene i den aftale, der blev indgået den 12. juni 2022, og hurtigst muligt afslutte forfatnings- og valgreformen i overensstemmelse med nøgleprioriteterne.
79. Rådet hilser afholdelsen af parlaments**valget** i Bosnien-Hercegovina den 2. oktober 2022 velkommen. Ifølge de foreløbige resultater og konklusioner fra OSCE/ODIHR-valgobservationsmissionen var valget generelt med konkurrerende kandidater og velorganiseret, men kendetegnet ved mistillid til offentlige institutioner og etnisk splittende retorik. Det er en nøgleprioritet i Kommissionens udtalelse at sikre, at valg afholdes i overensstemmelse med europæiske standarder. EU forventer, at der hurtigt oprettes velfungerende lovgivende organer og myndigheder på stats-, enheds- og kantonniveau, så der kan fokuseres på reformer på vejen mod EU.
80. Endvidere bekræfter Rådet på ny sit fulde engagement i EU-perspektivet for Bosnien-Hercegovina som et samlet, forenet og suverænt land.

81. Rådet opfordrer indtrængende alle politiske ledere i Bosnien-Hercegovina til at afholde sig og afstå fra provokerende splittende retorik og handlinger, herunder at sætte spørgsmålstegn ved landets suverænitet, enhed og territoriale integritet, og til at bringe lovprisningen af dømte krigsforbrydere til ophør og aktivt fremme forsoning.
82. Rådet noterer sig med bekymring de generelt begrænsede **reform**fremskridt, men ser med tilfredshed på de seneste skridt, der er taget, herunder: vedtagelse af ændringer af loven om offentlige udbud, vedtagelse af den omfattende strategi for offentlig økonomistyring på alle forvaltningsniveauer, udnævnelse af de fire manglende dommere ved forfatningsdomstolen i den føderale enhed, ratificering af flere aftaler, herunder vedrørende programmerne Horisont Europa og Et Kreativt Europa, og EU-civilbeskyttelsesmekanismen samt fremskridt med operationalisering af samarbejdet med Europol og vedtagelse af terrorbekæmpelsesstrategien.
83. Med hensyn til de institutionelle mekanismer, der blev indført ved Daytonfredsaftalen, skal Bosnien-Hercegovina gennemføre yderligere forfatnings- og valgreformer for at sikre alle borgerne ligestilling og ikkeforskelsbehandling, navnlig ved gennemførelse af retspraksis efter Sejdić-Finci-afgørelsen fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (ECHR). Rådet gentager sin opfordring til en inklusiv proces med begrænsede forfatnings- og valgreformer gennem reel dialog og i overensstemmelse med europæiske standarder for at udelukke alle former for ulighed og forskelsbehandling i valgprocessen. Rådet understreger, at der ikke bør træffes lovgivningsmæssige eller politiske foranstaltninger, som gør gennemførelsen af Sejdić-Finci-afgørelsen og relaterede ECHR-afgørelser mere vanskelig eller forværrer splittelserne yderligere.
84. Rådet er bekymret over de manglende fremskridt, men opfordrer endvidere Bosnien-Hercegovina til at tage fat på de reformer, der har til formål at forbedre landets lovgivningsmæssige og institutionelle rammer, så de opfylder kravene til EU-medlemskab, herunder ved at udarbejde og vedtage et nationalt program for overtagelse af gældende EU-ret.

85. Rådet ser med tilfredshed på de lovgivningsmæssige ændringer af loven om offentlige udbud, men udtrykte bekymring over, at der ikke er gjort yderligere fremskridt med behandlingen af de centrale prioriteter i udtalelsen og konklusionerne i ekspertrapporten om spørgsmål vedrørende retsstatsprincippet. Rådet understreger behovet for, at myndighederne styrker **retsstatsprincippet** og tager afgørende skridt til at forbedre forebyggelsen og bekæmpelsen af korruption og organiseret kriminalitet. Med henblik herpå opfordrer Rådet indtrængende Bosnien-Hercegovina til at vedtage samtlige ændringer af loven om det høje domstols- og anklageråd og til at tilpasse sin lovgivning om interessekonflikter til europæiske standarder. Rådet minder også om, at Bosnien-Hercegovina skal vedtage en ny lov om det høje domstols- og anklageråd og vedtage loven om Bosnien-Hercegovinas domstole. Forfatningsdomstolens afgørelser skal respekteres fuldt ud.
86. Rådet hilser det velkommen, at de lovgivningsmæssige og institutionelle rammer for **grundlæggende rettigheder** i vid udstrækning er på plads, og at der er vedtaget handlingsplaner for social inklusion af romaer og for LGBTI-personers rettigheder. Det opfordrer Bosnien-Hercegovina til i væsentlig grad at øge reformbestrebelse, hvad angår menneskerettigheder, ligestilling mellem kønnene og ikkeforskelsbehandling, navnlig ved at oprette en national mekanisme til forebyggelse af tortur og mishandling.
87. Rådet beklager de manglende fremskridt med hensyn til **ytrings- og mediefrihed** og journalisters sikkerhed og opfordrer indtrængende Bosnien-Hercegovina til at sikre en passende retlig opfølgning på tilfælde af trusler og vold mod journalister og mediefolk.
88. Rådet forventer, at Bosnien-Hercegovina tager afgørende skridt inden for **reformen af den offentlige forvaltning** og sikrer en professionel og apolitiseret offentlig tjeneste og en koordineret landsdækkende tilgang til politikudformning.
89. Rådet ser med tilfredshed på de positive skridt, der er taget for at forbedre **migrationsstyringen** og -koordineringen samt dets asylsystem, og opfordrer Bosnien-Hercegovina til ihærdigt at fortsætte arbejdet med at håndtere migrationsudfordringerne på effektiv vis. I denne forbindelse noterer Rådet sig med tilfredshed, at ministerrådet har vedtaget et lovgivningsforslag om grænsekontrol og tilskynder Bosnien-Hercegovina til at vedtage strategien og handlingsplanen for migration, forbedre tilpasningen til EU's visumpolitik samt styrke grænseforvaltningen og indgå Frontex' statusaftale med EU.

90. Hvad angår **økonomiske reformer**, er Rådet bekymret over, at landet fortsat befinder sig på et tidligt stadium i etableringen af en velfungerende markedsøkonomi og med hensyn til sin evne til at klare konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU. Rådet minder om, at det er nødvendigt at sikre overholdelse af stabiliserings- og associeringsaftalen (SAA) og regelmæssig afholdelse af møder mellem SAA-organerne.
91. Rådet opfordrer Bosnien-Hercegovina til aktivt at engagere sig yderligere i **regionalt samarbejde og gode naboskabsforbindelser**.
92. Rådet ser med tilfredshed på Bosnien-Hercegovinas betydelige forbedring af tilpasningen til EU's **fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik**, hvilket signalerer landets engagement på vejen mod EU. Rådet opfordrer Bosnien-Hercegovina til yderligere at forbedre sin tilpasningsrate og sikre fuld gennemførelse af de restriktive foranstaltninger.
93. Rådet ser med tilfredshed på forlængelsen af mandatet for EUFOR ALTHEA, som fortsat støtter Bosnien-Hercegovinas myndigheder i at opretholde et trygt og sikkert miljø for alle borgere.
94. Rådet påpeger på ny betydningen af fortsat samarbejde mellem internationale aktører og udtrykker støtte til den højtstående repræsentants og hans kontors mission med hensyn til at opfylde 5+2-dagsordenen.

KOSOVO

95. Rådet ser med tilfredshed på Kosovos fortsatte engagement på vejen mod EU og påpeger igen betydningen af, at gennemførelsen af **stabiliserings- og associeringsaftalen** (SAA) mellem EU og Kosovo fortsættes.
96. Rådet ser med tilfredshed på de fortsatte fremskridt med hensyn til styrkelse af demokrati og retsstatsprincippet, den overordnede retspleje, bekæmpelse af korruption og terrorisme og forebyggelse af voldelig ekstremisme. Det opfordrer Kosovo til fortsat at intensivere bekæmpelsen af organiseret kriminalitet. Med hensyn til retsvæsenet opfordrer Rådet Kosovo til at forbedre gennemførelsen af de eksisterende værktøjer til sikring af retssystemets integritet, uafhængighed og effektivitet, herunder gennem passende lovgivningsmæssige ændringer, og bifalder regeringens tilsagn om at ville følge Venedigkommissionens henstillinger og samarbejde med EU. Kosovo bør videreføre reformen af den offentlige forvaltning og intensivere bestræbelserne på at etablere en professionel, ansvarlig og borgerorienteret offentlig tjeneste i overensstemmelse med europæiske og internationale standarder.
97. Rådet opfordrer Kosovo til at imødegå de gentagne mangler i **valg**processen og til at gennemføre henstillingerne fra EU's valgobservationsmissioner inden det næste valg, der skal finde sted i 2025. I denne forbindelse ser Rådet med tilfredshed på, at parlamentet har nedsat et ad hoc-udvalg bestående af flere partier, der skal arbejde med disse reformer. Rådet opfordrer alle politiske partier til at samarbejde om at styrke parlamentets lovgivningsmæssige rolle og dets kontrolfunktion yderligere og til at prioritere central lovgivning, navnlig vedrørende EU-relaterede reformer, hvor der bør tilstræbes støtte fra flere partier.
98. Rådet ser med tilfredshed på Kosovos stærke fordømmelse af Ruslands angrebskrig mod Ukraine, dets klare geostrategiske kurs samt dets frivillige tilpasning til og fortsatte gennemførelse af EU's restriktive foranstaltninger, navnlig over for Rusland og Belarus.

99. Rådet bemærker, at Kosovos **økonomi** oplevede et stærkt økonomisk opsving efter pandemien, men at vækstudsigterne i 2022 er blevet forværret. De aktuelle globale økonomiske udfordringer understreger, at der er behov for fortsat at tackle de længerevarende strukturelle problemer, navnlig med hensyn til energisikkerhed, men også den manglende økonomiske diversificering, afhængigheden af eksterne finansielle strømme og den udbredte uformelle økonomi samt udfordringerne på retsstatsområdet, bl.a. korruption.
100. Rådet opfordrer Kosovo til hurtigt at vedtage en ambitiøs og fremadskuende energistrategi og øge andelen af vedvarende energikilder i sit energimiks. Der er behov for en vedvarende indsats for at garantere forsyningssikkerheden, diversificere kilderne, forbedre det indre energimarkeds funktion og udvikle energinettene og energieffektiviteten.
101. Rådet støtter **visumliberalisering** for Kosovo og anerkender dens betydning for Kosovos borgere. Rådet ser frem til en hurtig og vellykket forhandling med Europa-Parlamentet vedrørende de nødvendige ændringer af forordning (EU) 2018/1806.
102. Rådet opfordrer Kosovo til at udfolde yderligere bestræbelser på fuldt ud at gennemføre de retlige rammer for **grundlæggende rettigheder** i overensstemmelse med europæiske standarder og til at forbedre koordineringen og tilsynet. Der skal navnlig gøres mere for at sikre fuld beskyttelse af kulturarven og den religiøse arv, beskyttelse af rettighederne for personer fra de befolkningsgrupper, der ikke tilhører flertallet, herunder romaer og ashkalier, fordrevne personer, LGBTI-personer, samt kønsligestilling i praksis. De eksisterende menneskerettighedsmekanismer skal styrkes yderligere.

103. Hvad angår den EU-støttede **dialog**, ser Rådet med tilfredshed på fortsættelsen af dialogen og roser den særlige repræsentant og EUSR for dialogen mellem Beograd og Pristina og for andre regionale spørgsmål vedrørende det vestlige Balkan for deres engagement. Rådet forventer, at Kosovo indgår i den EU-støttede dialog i god tro og i kompromisets ånd med henblik på at nå frem til en samlet juridisk bindende aftale med Serbien om en normalisering af forbindelserne i overensstemmelse med folkeretten og gældende EU-ret og uden yderligere forsinkelse. Denne aftale bør omhandle alle udestående spørgsmål og bidrage til regional stabilitet. Dette er af afgørende betydning, så Kosovo og Serbien hver især kan fortsætte deres vej mod EU. Rådet gentager sin stærke forventning om, at alle tidligere aftaler respekteres og gennemføres fuldt ud uden forsinkelse, og at parterne deltager konstruktivt for at løse alle deres bilaterale tvister. Rådet opfordrer begge parter til at afstå fra ensidige og provokerende handlinger, der kan føre til spændinger og vold, samt fra retorik, der ikke er befordrende for en dialog. Rådet minder begge parter om deres fælles ansvar for at sikre fred og stabilitet.
104. Rådet påpeger på ny betydningen af og sin støtte til det arbejde, der udføres af Kosovos specialiserede afdelinger og den specialiserede anklagemyndighed. At Kosovo fortsat samarbejder fuldt ud for at gøre dem i stand til at opfylde deres mandat er et vigtigt bevis på Kosovos engagement med hensyn til retsstaten og afskaffelse af straffrihed.
105. Rådet tilskynder Kosovo til at udarbejde en strategi for retsopgøret i overgangsperioden, herunder en samlet tilgang til håndteringen af fortiden. Rådet henleder opmærksomheden på, at der er behov for at gøre yderligere fremskridt med den interne dialog.
106. Rådet minder om betydningen af Kosovos tætte samarbejde med **EULEX**-missionen samt andre relevante internationale aktører.
107. Rådet minder om betydningen af regionalt samarbejde og **gode naboskabsforbindelser** og opfordrer Kosovo til at deltage aktivt og konstruktivt i aktiviteter vedrørende **regionalt samarbejde**.